75 років
Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 234. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 18-го ГРУДНЯ 1968 ЦЕНТІВ 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, DECEMBER 18, 1968 No. 234. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 17 грудня 1968

В АМЕРИЦІ

51% НАСЕЛЕННЯ СПОДІЄТЬСЯ, ЩО НІКСОН БУДЕ „ДОБРИМ ПРЕЗИДЕНТОМ". Опитування перевів відомий інститут Ґаллупа. Крім тих 51%, які сподіються, що Ніксон буде „добрим президентом", 6 відсотків вважає, що він буде „великим", 34 відсотки, що він буде „досить добрим", шість відсотків думає, що з Ніксона буде „слабий президент", а шість відсотків не має думки в цій справі.

ГУБЕРНАТОР МАССАЧУССЕТС ДЖАН ВОЛПІ УРЯДУВАТИМЕ ДО 20-ГО СІЧНЯ. Як відомо, губернатор погодився прийняти пост секретаря транспорту в уряді новообраного президента Ніксона. Після його відходу, пост губернатора Массачуссетс займе дотеперішній заступник губернатора Френсіс Сарджент.

КІЛЬКІСТЬ ЗЛОЧИНІВ У ЦЬОМУ РОЦІ В ЗСА збільшилася на 19% у порівнянні з 1967-им роком. Згідно з рапортом Федерального Бюра Інвестиґацій, збільшилися всі категорії злочинів, від дрібних крадіжок починаючи, а на скритовбивствах кінчаючи.

НА КУБІ ЗААРЕШТОВАНО П'ЯТЬ ОЗБРОЄНИХ ЕМІҐРАНТІВ — інформує місцева комуністична преса. В повідомлені сказано, що заарештовані втікачі з Куби були в ЗСА та вернулися назад із зброєю і приїхали, мовляв, одним із таких човнів, якими „користується Центральна Аґенція у своїх випадах проти Куби". Заарештованих передано військовому судові.

700 М'ЯСАРЕНЬ ЗАКРИТО ВПРОДОВЖ РОКУ внаслідок загостреної федеральної контролі м'яса. Це були переважно малі м'ясарні, які самі припинили свою працю після того, як схвалено закон, що федеральна влада повинна перевіряти якість м'яса не тільки для міжстейтової торгівлі, але також для торгівлі внутрі поодиноких стейтів.

У СВІТІ

ДО ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ПРИБУВ Нюйоркський архиєпископ Теренс Кук, який — після смерти кардинала Френсіса Спеллмана — став католицьким генеральним вікарем для американських збройних сил і за традицією, що її завів Спеллман, переведе також це Різдво між американськими вояками поза Америкою. Арх. Кук відвідає американські бази в Бад Кройцнах, Бавмгольдер і Франкфурті, після чого відлетить до Туреччини, Ірану, Таї і Південного В'єтнаму, де зупиниться найдовше.

З ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ ВИДАЛИЛИ вже другого кореспондента „Ню Йорк Таймсу": спершу не впустили назад до ЧССР Генрі Камма, який був на відпустці в Австрії і вертався до Праги саме напередодні совєтської інвазії 20 серпня ц. р., — а передучора видалили Теда Шульца, закинувши йому, що він „цікавиться тайними військовими спорудами".

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ МІНІСТЕР МОШЕ ДАЯН ВЕРНУВСЯ до Ізраїлю і заявив, що він не виніс такого враження з півгодинної розмови з новообраним президентом Ричардом Ніксоном, що Америка змінить за нового Уряду свою політику супроти Ізраїлю. Нове стурбування в Ізраїлі викликала вістка, що Ірак, в реакції на ізраїльське бомбардування позицій іракського війська в Йорданії, рішив вислати до Йорданії багато більше війська разом із бомбовиками совєтського типу МІҐ 17 і МІҐ 21.

У ГРЕЦІЇ ПРИЗНАЧЕНО генерала Одиссеуса Анґеліса на начального вождя всіх грецький збройних сил. Те становище займав був грецький король. Надалі за королем залишиться тільки почесний титул зверхника збройних сил Греції.

ЗСА ЗВІЛЬНИЛИ 7 цивільних моряків Північного В'єтнаму, схоплених 14 місяців тому біля берегів Південного В'єтнаму. Тих моряків перевезено вже до столиці Ляосу Вієнціяну для передачі північно-в'єтнамським властям. Радіо з Москви повідомило, що Північний В'єтнам „з гуманітарних причин" звільнить перед Різдвом неподане ближче число американських летунів, що їх схоплено в полон після того, як над Північним В'єтнамом збито їхні літаки. Північний В'єтнам ніколи не подав докладно числа американських полонених, ані їх призвищ.

В ЕСПАНІЇ ПРОГОЛОШЕНО декрет, за якими офіційно скасовано проголошений 476 років тому едикт короля Фердинанда і королеви Ізабелі, яким прогнано з Еспанії всіх жидів. Проголошення того еспанського декрету сполучено із відкриттям першої, збудованої тому 600 років, синагоги, на відкриття якої приїхав з Лондону великий рабін Британії. У синагозі була тільки маленька горстка жидів, зате було коло 600 осіб з різних кол і верств еспанського громадянства, між ними представники еспанських міністерств закордонних справ і судівництва.

Понад 10 років обіцяють збудувати „завод грамплaстинок" в Україні

Київ. — У доповіді на 5-му з'їзді композиторів УССР у Києві голова Спілки Г. Майборода знову згадав про давно обіцяний „завод грамплaстинок" в м. Умані, якого й досі не розпочали будувати. Подаємо уривок з промови за газетою „Культура і Життя" з 5 грудня: „Створення, як ми сподіваємось, стійкої поліграфічної бази видавництва „Музична Україна", рішення про передачу нової Київської студії грамзапису в розпорядження Українського радіо і телебачення, завершення в майбутньому будівництва Уманського заводу грамплaстинок — все це створить потрібні умови" і т. д. Доповідач хвалився, що „традиціоналізм української музичної культури спирається на універсальні традиції великої російської культури", виступав проти впливів західньої музики і проти редакції московського журналу „Советская музыка", який „у важливих питаннях українського музикознавства не вважає за потрібне координувати свої виступи зі Спілкою композиторів, або з науковими закладами України". У висліді — в київських виданнях, напр., Д. Бортнянського називають українським композитором, а в московських виданнях — російським. Доповідач повідомив, що в Україні працюють тепер: 5 оперових театрів, 11 філярмонійних та радіооркестр, 5 професійних хорових колективів і 25 філярмоній та назвав через це Україну „великою музичною державою". Перед цією заявою сам доповідач ствердив, що, напр., з 15 опер, написаних за останні роки, „лише невеликій частині пощастило бути виставленими в одному або двох театрах" та скидав вину . . . на „байдужість з боку театрів".

Рада електорів затвердила вибір Ніксона на президента ЗСА

Вашинґтон. — В понеділок 16 грудня ц. р. зібралась у Вашинґтоні Рада електорів і перевела формальний акт, який завершив президенські вибори у1968 році. Ричард Ніксон і запропонований ним на віце-президента Спіро Еґню дістали 301 голос електорів, при чому тільки один електор з Північної Каролайни, а якій Ніксон дістав був більшість голосів, заявив, що він не буде повинуватись традиції і голосуватиме не за Ніксона, а за Джорджа Воллеса. У більшості американських стейтів електори не мусять голосувати згідно з передмогою в їхніх стейтах кандидат що дістав більшість, безпосередніх голосів, але електори тримаються льояльно того традиційного звичаю. Ніксон виграв у 32-ох стейтах. Гюберт Гомфрі виграв у 13-ох стейтах і дістав 191 голос, а третій кандидат, Джордж Воллес, виграв у 5 стейтах і мав 46 електорів. Треба 270 голосів електорів, щоб виграти вибори. Вислід того голосування на Раді електорів буде пересланий Конґресові, який відчитає його на спільній сесії обох — палат 6 січня 1969 р. Тоді головуючий віце - президент Гюберт Гомфрі проголосить Ричарда Ніксона, як нового президента. Те саме зробив був Ричард Ніксон, що проголосив був перемогу свого суперника, президента Джана Кеннеді, в 1960 році. Під час того засідання Ради електорів виявилась знову сильна тенденція, щоб відповідним Додатком до Конституції змінити спосіб президентських виборів на вибори безпосередні із скасуванням установи електорів.

Ніксон залишить Едґара Губера і Ричарда Гелмса на їхніх становищах

Вашинґтон. — Шеф Федерального Бюра Інвестиґацій Едґар Гувер і директор Центральної Розвідчої Аґенції Ричард Гелмс залишаться на своїх становищах під час урядування новообраного президента Р. М. Ніксона. Роналд Зіґлер, пресовий речник нообраного Президента, заявив на пресовій конференції, що Ніксон говорив з Гувером і Гелмсом у своїй теперішній квартирі в Ню Йорку і що обидва вони погодились на пропозицію залишитсь на своїх постах. Тому, що Едґар Гувер уже переступив 70-ий рік життя, що є на емеритуру для Федеральних урядовців, новообраний президент Ніксон, як тільки перебере урядування, підпише екзекутивний декрет, встановлюючи в цьому відношенні виїмок для Гувера, який вже 44 роки керує Федеральним Бюром Інвестиґацій. Ричард Гелмс був майже 20 років заступником директора Центральної Розвідчої Аґенції та став її директором на пропозицію президента Джансона в червні 1966-го року.

Служба в уряді ЗСА часто зв'язана з великою посвятою, також фінансовою

Вашинґтон. — Це вже віддавна відомий факт, що видатні крайові діячі, приймаючи запропоновані їм пости у федеральному уряді, роблять це з великою посвятою особистих вигід,включно з фінансовими втратами. Маркантним прикладом на це може послужити виявлений тепер факт, що Дейвід М. Кеннеді, прийнявши запропонований йому новообраним президентом Ніксоном пост секретаря скарбниці в новому уряді, вчинив це з втратою майже 200,000 долярів з його дотеперішньої річної заробітної платні. Бувши головою Іллинойського Національного Банку, Кеннеді мав $233,750 річної платні, а як секретар скарбниці в уряді ЗСА він матиме $35,000 платні, отже на $198,750 менше.

Президент Бразилії перебрав диктаторські повновласті

Ріо де Жанейро. Від п'ятниці минулого тижня Бразилія має диктаторську владу, яку перебрав президент Артур да Коста е Сільва, підтримуваний військом. У відповідь на критичні виступи партійних, церковних та інших груп, як і критичних голосів в парляменті, президент да Коста виступив з обвинуваченням, що приготовляється державний переворот та при допомозі війська встановив в країні диктаторську владу, наказавш заарештувати майже двісті з-поміж своїх найзавзятіших опонентів, включно з колишнім президентом Кубічеком. Між заарештованими є багато журналістів, які критикували владу да Кости. Парлямент відставлено аж до відкликання та встановлено гостру цензуру преси, радія, телевізії. Перші дні диктаторської влади президента да Кости прийшли без будь-яких поважніших випадків. Відповідаючи на цензуру, преса друкує — замість політичних вісток і коментарів — переважно повідомлення про театральні виставки та подібне, а в радіо можна почути майже виключно музику. В Бразилії літо і температура доходить до 100ступів.

В Ню Йорку відкрито нову мистецьку виставку

Ню Йорк. — В минулу неділю 15-го грудня вполудне відбулося в ґалерії Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку відкриття нової великої мистецької виставки. Голова Об'єднання мистців українців Америки Л. Кузьма звернув увагу, що оце вже 15-ий раз відбувається така щорічна виставка, що свідчить про велику мистецьку продукцію, але й підтримку збоку громадянства. Проте — твердив названий мистець — провід ОМУА, що влаштовує такі виставки і мистці, що дають до неї свої експонати, мають на увазі радше естетичний критерій, а не матеріялістичний, — тому численні громадяни відвідують такі виставки передусім задля естетичної насолоди. — На цій останній виставці показано 113 експонатів, образів, графік і кілька скульптур. Авторами-мистцями є у великій більшості члени ОМУА, з деякими гістьми, які своєю фаховою освітою і рівнем творчости дорівнюють зрілим давнім членам тієї мистецької організації. Зараз у першому дні не вважаючи на непогоду, було приявних коло 80 осіб. Виставка відкрита до 29-го ц. м.

Ніксон залишає Джансонові й Сенатові справу атомового договору

Вашинґтон. — Новообраний президент Ричард Ніксон перевів у понеділок 16 грудня довгу нараду з республіканськими лідерами обох палат Конґресу і після закінчення тієї наради лідер республіканської меншости в Сенаті, сен. Еверетт Дірксон заявив, що Ніксон не заявився ані за ратифікацію договору проти поширення атомової зброї, ані проти неї. Таким чином Ніксон залишив вільну руку президентові Джансонові, чи той захоче пред'явити той договір Сенатові до ратифікації на короткій сесії в січні 1969 року, чи залишить цю справу Ніксонові й наступному Конґресові. Сам сен. Дірксен заявився за ратифікацію того договору, бо — мовляв — кращий той договір, як жадний і що той договір також може спонукати поквапного володаря атомової держави — зацукатися, поки він потягне за атомовий язичок. Сенатор Дірксен хотів би — за твердженням преси — піти назустріч гарячому бажанню президента Джансона, приятеля Дірксена, щоб ще за його, Джансона, Адміністрації ратифікувати той договір, який став неначе символом співіснування та змагань до запевнення світові миру, — але з другого боку Дірксен мусить рахуватися із становищем новообраного президента Ніксона. На тій нараді Ніксона з республіканськими лідерами Конґресу була мова, як наладнати гладку співпрацю республіканського Уряду з демократичною більшістю в обох палатах Конґресу. В тому самому дні Ніксон знову відвідав кол. президента Двайта Д. Айзенгавера у шпиталі Ріда у Вашинґтоні, де Айзенгавер видужує після своєї останньої атаки серця.

Віце-президент Південного В'єтнаму критикує секретаря оборони ЗСА

Париж. — Південно-в'єтнамський віце - президент Нґуєн Као Кі заявив на пресовій конференції у Парижі, що секретар оборони К. Клиффорд „має, видно, хист говорити невідповідні речі у невідповідному часі". Та його заввага стосувалася двох висловів Клиффорда з останнього часу: що ЗСА й Північний В'єтнам можуть договоритися без участи Південного В'єтнаму щодо умовин, в яких Америка відкличе свої війська з В'єтнаму, — та що Південний В'єтнам гальмує переговори на Паризькій конфиренції. Однаково Нґуєн Као Кі, як і формальний голова південно-в'єтнамської делеґації на Паризькій конференції Фам Данґ Лям заявили, що не південно-в'єтнамська, а північно-в'єтнамська, комуністична делеґація започаткувала торги за „стіл" і що делеґати Південного В'єтнаму можуть засісти за конференційний стіл кожної форми: не йдеться їм про стіл, а про принцип, що комуністичний Фронт Національного Визволення,заснований і підтримуваний Півн. В'єтнамом, не може виступати, як самостійний контрагент. Тим часом до Парижу прибула вже повна делеґація від того Фронту з його підпільним міністром закордонних справ Тран Буу Кієм у проводі. Совєтський амбасадор Валеріян Зорін і представник комуно - китайської амбасади вийшли їм на зустріч на летовище. Та делеґація В'єтконґу зупинилась була в дорозі до Парижу в Пейпінґу й Москві й конферувала там з китайськими і совєтськими вожаками. Кієм заявив, що Фронтові Національного Визволення лежить на серці якнайшвидша „політична розв'язка" проблеми Південного В'єтнаму, але він здає собі справу, що знайти ту розв'язку не буде легко.

„Радянська Україна" пише про „серйозні перекручення та помилки" КҐБ

Київ. — У статті „голови Комітету державної безпеки УССР", КҐБ, полк. В. Нікітченка „Завжди на варті", поміщеній в „Радянській Україні" з 3-го грудня, вихваляється „славні дії органів безпеки" в СССР і зокрема К-ГБ, колишнє ЧЕКА, ГЕПЕУ, НКВД в Українській ССР. Про тих кривавих опричників нового часу, на совісті яких мільйони замучених у льохах в'язниць, у казематах і кацетах, навіть їхній наставлений Москвою генерал Нікітченко все таки написав, що вони мали „серйозні перекручення та помилки": „П'ятдесят років органи державної безпеки чесно і віддано служать радянському народові, нашій Вітчизні. Їх заслуга в гарантуванні безпеки Радянської держави немала. Але в їх діяльності на великому і важкому шляху боротьби з ворогами нашої Батьківщини були серйозні перекручення та помилки. Однак вони не змінили соціялістичної природи органів державної безпеки". Нікітченко твердить, що ЦК КПСС „викривав помилки і вживав потрібних заходів" — після того, як КҐБ вчиняло криваві чистки й оргії в Україні. „Радянська Україна" твердить, що помилки вже, мовляв, виправлені, немов забуваючи про нові й нові акти терору в окупованій Україні, про існування Мордовії, переповнених українцями в'язниць у Львові, Харкові, в Москві на Луб'янці і в самому Києві, в приміщенні „Всеукраїнського КҐБ".

Про совєтське підпілля в окупованому Києві

Після втечі московсько - большевицького окупанта Київ перебував 778 днів під німецько - фашистівською окупацією. За той час комуністи - аґенти зірвали динамітом головну вулицю столиці України Хрещатик, а за їхніми провокаційними донесеннями фашисти розстрілювали тисячі національно -свідомих українців. Як відомо, Ґестапо розстріляло в Києві поетку О. Телігу, поета з Закарпаття І. Ірлявського, редактора І. Рогача та багатьох інших. Київська „Молодь України" з 27 листопада подала такі відомості про дії залишених у Києві совєтських агентів: „З кінця 1941 року по березень 1944 вони знищили 30716 гітлерівців та їхніх поплічників — українських буржуазних націоналістів. Пустили під укіс 259 залізничних ешелонів і три бронепоїзди, вивели з ладу 301 паровоз та 2812 вагонів". Хто зривав Хрещатик і нацьковував німців розстрілювати безпідставно затримуваних закладників у Києві? Газета подала промовистий список: „Серед удостоєних високих урядових нагород є герої комуністи Дмитро Соболєв, Георгій Дудкін, Антон Печенєв, комсомольці — Віктор Алексєєв, Вадим Стембковський, Микола Угольков, Іван Анісімов, Ольга Дудкіна".

Республіканці Ню Джерзі бенкетом відсвяткували виборчу перемогу

Під час республіканського бенкету в Нюарку. Стоять (зліва): Петро Пуцило — гол. касир УНСоюзу, Володимир Сохан — заст. гол. предсідника УНСоюзу, Чарлс Сандмен — кандидат на губернатора стейту Ню Джерзі з Кейп Мей, Лев Шалавай — представник Української Республіканської Організації повіту Самерсет і Мирон Леськів — голова української стейтової організації громадян за вибором Ніксона. Сидить Павло Гарматій — представник Союзу Купців і Промисловців.

Нюарк. — Стейтова організація громадян за вибором Ніксона і Еґню на президента і віце-президента країни відсвяткувала перемогу своїх кандидатів „Президентським бенкетом перемоги", в якому взяло участь понад 500 осіб, активних у виборчій кампанії за республіканськими кандидатами. Бенкет відбувся 12-го грудня у великій залі підприємства Томм'с в Нюарку. Проводив ним голова згаданої стейтової організації Джеймс Скідмор. В цьому відзначенні перемоги Ніксона і Еґню взяли теж участь представники українських організацій, які вклали чимало праці у виборчу кампанію обраного президента і його заступника. Українська група мала зарезервований окремий стіл зараз біля президіяльного стола і при ньому зайняли місця: Петро Пуцило, гол. касир УНСоюзу, який був найменований крайовим дорадником в украніських справах для голови Відділу Національностей Республіканського Крайового Комітету, Мирон Леськів — голова української стейтової організації громадян за вибором Ніксона і Еґню, Володимир Сохан — заст. гол. предсідника УНСоюзу, який був керівником групи в акції „сусідів за Ніксоном", д-р Іван Ярош — представник УСТ „Чорноморська Січ" Нюарк, Павло Гарматій і Антін Лазарко — представники Союзу Українських Купців і Промисловців, Лев Шалавай з дружиною — представник Української Республіканської Організації повіту Самерсет, Іван Атаманець — представник Українського Горожанського Клюбу, Степан Курляк — книговод Головної Канцелярії УНСоюзу і Теодор Джус. Після представлення членів президії, товстмайстер представив першими провідників української групи — Мирона Леськова, Володимира Сохана і Петра Пуцила, а після них кандидатів на пост губернатора стейту Ню Джерзі та інших гостей. Згадавши працю організацій українських громадян за Ніксоном, товстмайстер Скідмор підкреслив „великі заслуги цієї української групи, яка багато причинилася до остаточної перемоги Ніксона і Еґню".

Й. Лисогір взяв участь у Крайовій Конференції з нагоди Року Прав Людини

Вашинґтон, Д. К. — З ініціятиви Президентської Комісії для відзначення Року Прав Людини, відбулась 4-го грудня в приміщеннях Державного Департаменту Крайова Конференція, під почесним керівництвом Авerella Гарримана. Конференцію відкрив екзекутивний директор Крайової Ліґи у справах міст В. Янґ, а після обідньої перерви присутні заслухали 5 панелів, присвячених застосуванню Прав Людини в житті й праці. Один із панелів був присвячений питанню міжнародної охорони Прав Людини, і на ньому було схарактеризовано працю таких організацій, як Міжнародна Амнестія, Міжнародна Комісія Юристів, Червоний Хрест, які по-можливості провадять працю на захист людських прав. На Конференції виступав, між іншими промовцями, головний суддя ЗСА Ерл Ворен, а в кінці промовляв Президент Линдон Б. Джансон. У цій Крайовій Конференції у Вашинґтоні в справах Прав Людини взяв активну участь головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір.

28-го ц. м. відбудуться в Ню Йорку 7-мі Загальні Збори НТША

Ню Йорк. В суботу 28 грудня ц. р. відбудуться в Українському Інституті Америки Сьомі Загальні Збори Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці з денним порядком, який охоплює 13 точок. Найважливішими між ними є звіти, дискусія, вибір нової Управи, Контрольної Комісії та двох делеґатів і двох їх заступників до Ради НТШ, прийняття додатків до статуту і внески до діяльности. Початок Загальних Зборів — 2 год. пополудні. До участи в них управнені дійсні і звичайні члени та член кореспонденти, з активним і пасивним правом голосу, якщо матимуть вирівняні членські внески по кінець 1968 р., та члени прихильники й запрошені представники установ і окремі науковці — з дорадчим голосом. Дійсні і звичайні члени та члени-кореспонденти, які живуть поза Ню Йорком і не всилі бути особисто приявними на Зборах, можуть переслати уповноваження іншим дійсним або звичайним членам з передачею свого голосу. Повідомити про це треба Секретаріят НТШ і даного уповноваженого. Централя не оплачує коштів приїзду на Загальні Збори. Коли в означеному часі не буде кворуму членів, то в годину пізніше Загальні Збори почнуть при кожному числі приявних.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Нервовість Кремлю

Судячи за голосами совєтської преси, кремлівські володарі починають хвилюватися. Це добрий знак. Гнів совєтської преси з приводу характеру останньої Ради Атлантійського Союзу (НАТО), де одностайно стверджувано, що совєтська інвазія до Чехо-Словаччини порушила рівновагу збройних сил в Европі на користь СССР і що тому треба посилити збройні зусилля держав-членів НАТО — була неначе прикрою несподіванкою для Москви. Алеж вона повинна була рахуватися не тільки з словесною реакцією Заходу на пересунення совєтських дивізій над чесько-німецький кордон, але й із реакцією діловою, оборонною. Ще більше гніву породило в Москві заснування нової летунсько-морської бази НАТО у Неаполі, в Південній Італії, з спеціяльною місією стежити за рухами совєтських воєнних кораблів на Середземному морі. Совєти, як відомо, пересунули коло 40 своїх воєнних кораблів, включно з літаконосцем для гелікоптерів, у східню частину Середземного моря, проголосивши бундючий виклик Шостій американській фльоті, що — мовляв — Середземне море перестало бути „американським морем". Стаціонування на Середземному морі кількадесяти совєтських воєнних кораблів різної величини — це для Москви „природне право користуватися відкритими міжнародними морями", але перебування протягом 5-ох днів на Чорному морі двох невеличких американських нищильників — це, в очах Кремлю, було „провокацією", бо, мовляв, Чорне море „совєтське", всупереч існуванню над ним Туреччини, ну й Болгарії та Румунії, країн „соціялістичної співдружности". Але Москва, мабуть, зрозуміла, що вислання отих американських двох нищильників на Чорне море було пересторогою, що у випадку спровокування Совєтами нової ізраїльсько-арабської війни й активної інтервенції СССР по стороні арабів — Босфор може стати не тільки „закоркованим" для переїзду совєтських кораблів на південь, але й коридором для фльоти НАТО в північному напрямку.

Совєтська преса, яка виявляє не думки й настрої коментаторів, а становище уряду, вдарила на сполох з приводу — ближче московською „Правдою" не уточнених — американських заяв про потребу говорити з большевиками „з позиції сили". Справді, прихильником такого становища був особливо новопризначений Ніксоном секретар оборони, конґресмен Мелвін Лерд, видатний член конґресової Комісії для військових справ, але тепер він твердить, що коли свого часу рекомендував настільки посилити збройні сили Америки, щоб вони мали велику перевагу над совєтськими, то це був час „конфронтації" ЗСА й СССР, а тепер „час переговорів" між ними. Кремлівські володарі напевно здають собі справу з того, що це — реторична фраза для зовнішнього вжитку, а насправді новий державний секретар Вілліям П. Роджерс, колишній головний прокуратор і тому людина добре знайома з совєтською шпигунською роботою та суттю комунізму, як і названий Мелвін Лерд та передусім сам Ричард Ніксон, який здобув собі вперше крайове й міжнародне ім'я своєю кампанією проти Альжира Гісса, совєтського аґента в Державному Департаменті, — що всі ці люди знаменито знають характер і цілі комунізму взагалі, а Совєтського Союзу спеціяльно.

Знали їх, безумовно, також керівники закордонної політики в Уряді Джана Кеннеді й Линдона Джансона. Але все ж коментатори роблять різницю між плянувальниками та дорадниками закордонної політики тих двох президентів і Ніксона: ті, мовляв, були теоретиками, професорами, що творили концепції й вірили в них навіть всупереч фактам, згідно з своєю ліберальною політичною філософією, а теперішні люди Ніксона — це практики, чужі, якщо не ворожі, філософії лібералізму, що його видатні представники радили недавно на спеціяльному зібранні в Принстонському університеті.

Трудно ще говорити про конкретну зміну закордонної політики, і напевно довший час не виявиться назверх такої виразної зміни. Але є вже тепер і буде надалі зміна атмосфери, зміна клімату, зміна підходу до СССР і його представників. І хоч міжнародні знавці совєтських відносин дуже невисоко оцінюють інтеліґентність апаратників, які після упадку Хрущова обсадили керівні становища в СССР, ті апаратники, видно, відчувають, що „співіснування" між Москвою і Вашингтоном буде відбуватися туґіше, не так однобічно, як дотепер, з сильнішим підкреслюванням американськими речниками факту великодержавницької сили ЗСА, про яку інколи ті кремлівські вожді неначе забувають.

МОЛОДЬ І МИСТЕЦТВО

Спостерігаємо певне роздвоєння серед молоді українського роду, що виростає в ЗСА, Канаді та інших вільних країнах світу. Частина — менша — вважає, що можна обійтися й без української мови чи культури, а ще менша частина, як показують кілька анкет, взагалі не цікавиться нічим, що має означення „українське". Однак, більшість нашої молоді, особливо серед студентства, бажає не лише знати українську мову і підтримувати культурні українські традиції, а й розвивати поза Україною вільну українську культуру, збагачувати її новими досягненнями.

Знаменна з цього погляду стаття студента Бориса Будного з Монтреалю, опублікована в циклостилевому виданні студентської молоді в Канаді „Зозулька". Ця стаття зветься „Чому я хворію від українських танків і пісень?" Молодий автор шанує і любить українську пісню й танець, але коли тільки на них спираються всі наші концерти та академії, то це молоду людину обурює і знеохочує. Б. Будний бере глибше, пишучи: якщо хвалимось, що всіх українських пісень є коло 500 тисяч, „то чому ми все чуємо, як повторюються ті самі пісні?" Його обурює й те, що „москалі посилають на Захід свої найкращі балети, опери, фільми, оркестри, цирки, спортові дружини", а з України — лише хори і танцювальні групи: „А ми сидимо мовчки і радіємо, коли наш „доброзичливий старший брат" звелить „укультурнити" нас висилкою танцювальних груп. . . Я таким не можу бути задоволений. Мені це все вже набридло".

Український студент з Канади не відрікається свого. Навпаки, він хоче жити своїм, рідним, але в іншому, вищому аспекті: „Перестаньмо без кінця гицькати та „ойкати" на сцені і візьмімся за корисні та більш потрібні справи. Нам конечно треба нових модерних пісень, п'єс, оперет, опер, фільмів і книжок, бо замало задовольнятися тільки народними танцями і піснями".

Можна бути щасливими і гордими з такої передової української молоді, яка, не перекреслюючи народної творчости й мистецтва, домагається, щоб українська культура, до того ж вільна — не залишалась на рівні минулого сторіччя. Старші повинні всіляко сприяти творчій українській молоді, допомагати їй прокладати нові, важливі шляхи в культурно-мистецькому житті, анґажувати молодь і підтримувати її нові ідеї, спроби, прагнення.

У Філядельфії сотні старших громадян були особливо задоволені тим, як цього року студентська молодь о-новила традиційне свято Крутів, використавши на вечорі і слово, і світло, і „чарівний ліхтар".

Але ось молодий композитор Яро Ласовський вже з рік тому написав оперу „В бункрі" — звідки він має взяти фонди, щоб той твір показати людям, хто поцікавився новою оперою?

Нещодавно молода скульпторка Ярослава Геруляк-Туркевич відкрила на 6-ій вул. в Ню Йорку, навпроти школи св. Юра, мистецьку ґалерію. Скільки з нас бачили її оригінальні скульптури, від кращих зразків яких аж віє духом полтавських ярмарків з їх славними, сповненими краси та гумору, опішнянськими ганчарськими виробами?

Справжній журналістичний, а може й письменницький хист виявляла учениця, нині студентка, Богданна Горіх у Канаді — хто поцікавився долею того таланту?

Врешті, щоб не ходити далеко, найновіший разючий приклад: лише 150 відвідувачів прецікавої Молодечої Виставки в Ню Йорку немов остерігають: справа не так в нашій молоді, як у нас самих, у старших.

Не можна викидати з нашого репертуару ні української перлини пісні, ні танку, але не можна й залишатись на 10-ох піснях і 10-ох танцях, що кочують з вечора на вечір. І, якщо ми велика й зорганізована спільнота — не можна допустити до того, щоб бажання й вимоги передової частини нашої молоді погасли. На еміґрації є різних поколінь композитори, письменники, драматурги, актори, співаки, балетмайстри, музичні виконавці й т.д. і — покищо — є глядач, слухач і читач. Треба зрушити мертву кригу шабльону, анґажувати діячів культури, а не обходитися часто безпорадними „власними силами", вишукувати й пропонувати творчій українській молоді цікаві завдання, давати їй форум, оточувати її увагою. Тоді й багато з тих молодих людей, яким стає байдужою справа української мови і культури взагалі, самі почнуть повертатися до свого кола. Молоді треба імпонувати. Але тим, які виростають в атмосфері чужих високих культур, а часто і псевдокультур, не можна заімпонувати повторюваними без кінця й краю піснями і танцями, та ще в надзвичайно збідненому виборі.

Згадуваний юнак не має жадного почуття неповноцінности. Тижневик „Новий Шлях" у Канаді (з 9 листопада) добре зробив, помістивши передрук статті Б. Будного „Чому я хворію від українських танків і пісень?", бо це — голос молодої повновартісної української людини, яка домагається й повновартісного мистецтва.

Леонід Полтава

ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТ ГОМФРІ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО ШКОЛИ

Ст. Пол. Мінн. Віце-президент Гюберт Г. Гомфрі, промовляючи до студинтів місцевого Макалестер коледжу, заповів, що після закінчення його теперішної каденції в січні 1969 р., він „вертається назад до школи", прийнявши запропоновану йому професуру в цьому коледжі та рівночасно в Міннесотському університеті в сусідньому Міннеаполісі.

К. Крупський

ЩЕ ПРО ЧЕХІВ, СЛОВАКІВ І ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНУ

Хочу подати деякі пояснення до моєї статті „Легковаження малих, але суттєвих форм" („Свобода" з 7 листопада ц.р.), яку дуже односторонньо скритикував п. Б. Романенчук у статті „Про чехів, словаків і Чехословаччину" („Свобода" з 23 листопада ц.р.).

Зупиняючись над листом Об'єднання Словацьких Ветеранів в Бруклині, я не мав можливости у короткій статті умотивувати мого звернення уваги на неправильне писання назви „Чехо-Словаччина". Я не покликався на правописний словник хоч би Голоскевича, бо уважав, що доступний він не тільки мені.

Другим чинником, що спонукав мене звернути на це увагу, є журнал „АБН Кореспонденс", де часто пишуть визначні словацькі політичні діячі, яких у своїй статті я назвав коротко патріотами. Вони пишуть не тільки про Словаччину, але й про поневолену Україну.

В 2-му числі названого журналу за цей рік вміщено статтю д-ра Стібора Покорного п.н. „Московська тактика примирення відносно Словаччини", в якій, між іншим, сказано: „Словацький народ не погоджується з теперішнім становищем Словаччини. Це становище є вислідом стосування насильства російської червоної армії весною 1945 р. Тоді російська червона армія позбавила Словаччину незалежности, втягнула її у сферу російської потуги і відновила ту штучну державну форму Чехо-Словаччини. Це було доконане проти волі словацького народу, бо більша частина словаків була і є невдоволеною з такої розв'язки справи. В рамах можливости словацький народ ставив і ставить спротив чужому, чеському пануванню та його московському комуністичному наглядачеві. Словацький народ змагає до відновлення незалежности Словаччини".

В іншому числі названого журналу за 1966 р. вміщено статтю чеського журналіста Любомира М. Ганака п.н. „Дві проблеми чеської політики", в якій, критикуючи політику чехів супроти словаків, він пише, що час поміж світовими війнами був періодом „чехославізму", в якому не наладнано взаємин поміж цими народами.

Фактом є й те, що словаки як активні члени належать до АБН. Читаючи „АБН Кореспондес", я зауважив і те, що в цьому органі АБН ніхто ніколи не пише „Чехословаччина". В більшості пишуть окремо назву Чехії і Словаччини, а як уже змушені вимінити назву теперішньої чехо-словацької держави, то пишуть „Чехо-Словаччина".

Уважаю, що кожен народ найкраще знає, як писати назву своєї країни, і тому я не раз дивувався, чому наші англомовні газети пишуть інакше. Отже, не сантимент, а наша культурність наказує нам достосовуватись до людей, з якими солідаризуємося, а принаймні повинні солідаризуватися у визвольній політиці.

Досить широкі зауваги автора статті „Про чехів, словаків і Чехословаччину" ніякої Америки не відкрили. І без цього знаємо, що правопис не повинен орієнтуватися на політику і сантимент, але він також не повинен орієнтуватись на упередження автора до словаків за якісь там кривди, заподіяні українцям. Таке твердження досить спірне, бо автор чомусь дивиться на Словаччину,як на політично незалежну країну, а так воно не є.

Я зовсім не помилявся, коли назвав положення словаків подібним до положення українців. Слово „подібність" не означає „те ж саме", а подібність в цьому випадку полягає в тому, що ані український ані словацький народи не мають державної незалежности.

П. Б. Романенчук пише: „Автор статті керувався сантиментальними мотивами, коли пропонував змінити правопис назви чехословацької держави, а сантимент в політиці і в правописі не грає, а бодай не повинен грати ніякої ролі".

Цей закид в мою сторону абсолютно безпідставний, бо я не пропонував змінювати правопис, навпаки — закликав придержуватися правильної назви, яка є згідною з правописом.

Правда, відхилення від правопису бувають, і то не тільки в українській мові. Наприклад, ми знаємо, що в англійській мові ніколи не ставиться вказівника "the" перед назвою поодинокої країни, а проте цього вказівника причепили перед назвою „Україна". Для англомовної людини це значить, що Україна є провінцією. Чи в цьому є якась кривда для нас? Очевидно, що так. Навіть така маленька річ допомагає окупантові України розколювати опінію у світі на те, коли та „провінція" бунтується, домагаючись для себе більше права.

Ось чому я проти всяких трюків - засобів, уживаних для накинення зверхности одного народу над другим, і думаю, що всяке зазіхання одного народу панувати над другим можна уважати кривдою для цього останнього, бо кривда не полягає тільки в концентраційних таборах, розстрілах і т.п. Деякі люди воліють фізичну смерть, як моральну кривду. Вимірювати та осуджувати моральну кривду не легка справа. Для багатьох людей вона є непомітною, бо її не можна зміряти чи поставити на вагу.

На жаль, ми належно не реаґуємо на ці анормальності. У нас бракує відваги до чужих, а натомість забагато відваги до своїх. А критикувати можна все, навіть св. Письмо, коли схочемо буквально розуміти те, що не має буквального значення.

З листів до Редакції

ДО 80-РІЧЧЯ НАТАЛІ ДОРОШЕНКО

У числі 187 „Свободи" з 9-го жовтня ц.р. була надрукована замітка О. М. під заголовком „Вісімдесятріччя Наталії Дорошенко". Дякую за тепло написану замітку. Все ж у ній є помилка, яку повторено за Енциклопедією Українознавства. Там про мене сказано, що я грала ролю Равтенделяйн у драмі Гергардта Гавптмана „Затоплений дзвін". Мушу сказати, що я ролі Равтенделяйн у згаданій драмі ніколи не грала. Натомість і в Енциклопедії Українознавства і в згаданій замітці не сказано, що я перша в історії українського театру грала головну ролю Мавки в „Лісовій пісні" Лесі Українки і, як відзначила тодішня критика, створила „чаруючий, незабутній образ".

Наталя Дорошенко,
дружина історика Дмитра Дорошенка, артистка Державних Театрів у Києві.
Мюнхен, Німеччина

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У моїй статті „Оборона прав людини в аспекті ідеології та дії СФУЖО", друкованій в числах 200-203 „Свободи", зайшла помилка, яку виправляю. При згадці про п. Олену Залізняк подано, що вона була засновницею Українського Жіночого Союзу в Відні. Поправку роблю на основі випису з протоколу Українського Жіночого Союзу в Відні з дати 18 червня 1920 року:п. Олена Залізняк очолила Український Жіночий Союз в Відні, повернувшись з Фінляндії, а засновували Український Жіночий Союз: д-р Н. Маритчак-Яськевич, М. Рудницька-Лисяк, С. Вольська-Мурська і д-р Н. Суровцова. Головою була вибрана д-р Маритчак-Яськевич. З причини виїзду д-ра М. Маритчак-Яськевич на Буковину, на надзвичайних Загальних Зборах 19 жовтня 1920 р. вибрано головою Олену Залізняк.

Д-р Наталія Пазуняк
Філядельфія, Па.

ПРО РОЗВИТОК ОДВУ ТА ЇЇ ПІОНЕРІВ

Прошу дозволити мені висловити коротеньку заввагу відносно статті п. М. Вайди про 40-річчя Організації Державного Відродження України („Свобода" з 29 листопада ц.р.).

Стаття ця не віддзеркалює повної правди про те, як розвивалось ОДВУ. Идеться тут про початки тієї організації, які, очевидно, дав їй сл. п. полк. Є. Коновалець у 1928 р.,як також про період її динамічного росту, що тривав до половини 1930-их років. ОДВУ тоді досягнула вершка свого значення як організація.

Піонерами ОДВУ були ті, що діяли в її рядах впродовж того періоду, так в центрі, як і на інших позиціях. Широкі кола громадянства, особливо старшої еміґрації, напевно їх ще пам'ятають. Серед осіб, наведених у згаданій статті, добачую імена трьох членів ОДВУ, націоналістична діяльність яких на провідних позиціях організації сягає тих піонерських часів. Один із них ще між нами.

Ось цими словами хочу пригадати Шан. Читачам „Свободи", що історична правда, як і кожна людська правда, звичайно наподибує трудноці, поки вона проявиться в своїй повноті. Те саме й з правдою про ОДВУ. Її ще не записано.

Евген Скоцко
Сілвер Спрінґ, Мд.

У Західній частині України молодь демонстративно розмовляє українською мовою

Мюнхен. — „Молодь дуже часто демонстративно говорить по - українськи. На львівському у н і верситеті більшість професорів викладає російською мовою. Але студенти - українці не тільки на запити відповідають по-українськи, але навіть слухаючи московських викладів, роблять нотатки по-українськи". Т и ж н е вик „Шлях Перемоги" в числі 42 інформує у новинці „Україна не кориться", що, на підставі одержаних редакцією вісток, в Тернополі КҐБ провело великі арешти серед молоді за те, що молодь сама змайструвала радіовисильню. Під час слідства юнаків допитували не тільки, де саме вони купили частини для радіовисильні, а й що вони знають про бандерівців, суґеруючи молоді, що вона це чула від батьків: „Проте спроби добитись від молоді обвинувачення їх батьків не вдалися". В тій же інформації сказано: „У Львові та в інших містах Західньої України та по селах часто слухають закордонних радіостанцій українською та іншими мовами. Вістки про те, що діється у вільному світі передають з уст до уст та їх широко коментують. Радіопередачі „Голосу Америки" українською мовою загально знаходять погану оцінку", а також про те, що українці радіють і гордяться перемогою київської футбольної команди „Динамо" над московськими футболістами.

Відкрили пам'ятник Іванові Нечуєві-Левицькому

Київ. — Пам'ятник - погруддя українському письменн и к о ві - клясикові Іванові Нечуєві - Левицькому відкрили в його родинному селі Стеблеві на Київщини, де є тепер колгоспи„Шлях до комунізму" і „Щасливе життя", як інформувала „Літературна Україна" з 26 листопада. В будинку, де народивсь письменник, є музей його імени, якому: „Олесь Гончар від імени українських літераторів передав у дарунок музеєві Нечуя - Левицького дорогі реліквії — ювілейне видання „Кобзаря" та ювілейну Шевченківську медаль".

СВОБОДА ЦІНИ НЕ МАЄ

Ярослав Гайвас

(17)

— Поляки . . . А той проклятий ґранічер-провокатор служить полякам і малощо не видав нас їм у руки . . . Я так і думав . . . шепотав Іван. А я собі міркував: еге ж — думав, але могло бути запізно.

Стало неприємно. Я хотів підноситися й іти далі. Але Іван виміг, щоб віддихнути, вичекати, а тоді вже підемо. Мені він докладно розказав, як перебиватися надалі, коли б ми розгубилися. „Алібі" на випадок схоплення ми навіть не устійнювали. Все одно було б очевидним, що ми тут могли робити при кінці листопада серед глухої ночі. Домовилися тільки, що до себе в ніякому разі не признаємося і кожен борониться окремо.

Вже пізніше на еміґрації довідався я від січовиків, які працювали в тому районі, що того пограничника зловили „на гарячому" на контактах з поляками, що він мав на сумлінні деяких людей, за що його покарано за законами воєнного часу. Віддихнувши й покріпившися сухим м'ясом і шоколядою, що її нам дав Мирович, наслухавши ще раз і ще раз землю, ми рушили вперед. Ніч ставала щораз чорнішою й треба було іти один біля одного. Зміна напрямку після стрілів, приспішений біг ослабили Іванову орієнтацію. Ми йшли в правильному напрямку, але він нарікав шепотом, що не знає, де ми є. А для мене взагалі було незрозумілим, як він може іти навіть приблизно в правильному напрямку в таку чорну ніч, коли й на кілька кроків не видно. І я собі пригадав, як перед кількома роками я мав передати важливу посилку до Ясіня по той бік Карпат, як мене відвели з Ворохти попри Вороненку під хребет, за яким було Ясіня, і як я цілий день блукав і щойно пізно увечері перейшов кордон, а спішну посилку доручив аж на другий день, коли вже всі були певні, що я попався і не прибуду.

Врешті Іван запропонував „скорочувати дорогу": перетинати ярки і пнятися навпростець угору. Тяжка була це робота. Нарешті сталося те, що мусіло статися: — Чорт його знає де ми є, — каже Іван. — Ось ми повинні вже давно бути на гірській дорозі, а тут ще далі якісь чортові виверти . . .

Я мовчав, бо що ж я міг сказати. Радити? Що? Іван почав якісь чародійні штучки. Обмацував дерева кругом, рачкував по землі і щупав її руками, крутився сюди й туди, рвав траву й нюхав, а я насувався крок в крок за ним, поклавши всю надію на денне світло. Серед того Іван з тріюмфом прошепотів: — Ми таки біля стежки . . . — Ще хвилина. — А ось і вона!

Марш ставав багато легшим. Стежка була таки рівніша й нога ставала на сподівано рівну площу. А до того ми мали вже далеко поза собою обставлені поляками лінії й іти було безпечніше. Та зате треба було здорово натискати на ноги. Заки почне світати, ми мусимо зблизитися до Гребенова, щоб там осягнути організаційний пункт, а там обчиститися, віддихнути, підкріпитися, перебратися і . . . на поїзд. Ось мрія! На щастя, ніч довга, часу повинно вистачити.

Вже добре натовклися ми ногами й не раз перепочивали, коли почала ріднути темнота і ми для безпеки видовжували відстань між собою. А зближаючися до Гребенова, ми присіли на довший час. Треба було розділитися, уложити леґенду-причину свого перебування тут, а тоді швидко, щоб, поки ще сіро, бути на пункті. Першим рушив Іван, щоб приготовити зв'язкового, свого давнього приятеля і знайомого. Коли я прийшов, молода хазяйка вже поралася коло печі: не можна ж подорожніх голодними положити в ліжко. Швидко ми передяглися, зв'язковий забрав заболочене вбрання й виніс кудись, щоб потім приготовити для інших. А ми милися, „робилися нормальні". Накінець чудесна яєшня, гаряче молоко і в . . . „стебло".

Перед тим заки ми роз'їхалися, докладно обговорили всі дальші заходи. 17-го грудня Іван приїде до Львова й ми зустрінемося на Темних Валах напроти Бібліотеки ім. Т. Шевченка. До того часу залишається майже цілий місяць на полагоду всіх справ. Зі Львова виїдемо втрійку так, щоб 21-го, або 22-го, коли Мирович чекатиме нас, перейти кордон. Тільки, що треба змінити місце переходу, бо там, очевидна річ, буде зміцнена охорона.

В міжчасі у Львові Р. Шухевич не дармував. Він не тільки роздобув чимало легкої зброї ,яка на місці не була потрібною, здобув різні військові та інші підручники, але й нав'язав ділові контакти з великим колом громадян і втягнув їх у всесторонню допомогу Карпатській Україні. Мені залишилося присвятити всю увагу перевірці й опрацюванню тих матеріялів, які ми привезли з собою. У великій пригоді став мені окружний квиток на залізниці, який мені постійно викуповував Промбанк у Львові, де я працював інспектором і організатором філій.

(Далі буде)

Михайло Демянчук

Другий з'їзд земляків Станиславівщини

Добре сталося, що запляноващий на осінь 1966, а опісля на 1967 рік Другий З'їзд земляків Станиславівщини відкладено на 21-го і 22-го вересня 1968 р. На місце відбуття вибрано „Союзівку".

На З'їзд прийшло 400 осіб, з яких зареєструвалися 320 як учасники З'їзду.

Центральний Комітет Станиславівщини в Клівленді дав був до преси заздалегідь повідомлення про З'їзд, і видав 5-те число „Голосу Станиславівщини", майже напередодні З'їзду управа „Союзівки" помістила в пресі повідомлення про З'їзд. На кілька тижнів до З'їзду з'їхалися були відпоручники місцевих Комітетів Станиславівщини з Ню Йорку, Нюарку та Філядельфії в Нюарку, де заступник голови Центрального Комітету п. Ярема Попель з'ясував становище Центрального Комітету до всіх актуальних справ, подав дані про стан праці над виданням „Альманаха" і у висліді нарад, в приявності понад 30 осіб нюаркських станиславівців намічено „Діловий Комітет" з д-ром Голінатим як головою, що мав підготовити та перевести 2-ий З'їзд земляків Станиславівщини. В склад Ділового Комітету входили відпоручники місцевих Комітетів в Ню Йорку та Філядельфії.

З принятого на себе завдання „Діловий Комітет" вив'язався дуже добре, так щодо числа учасників як і матеріяльного успіху.

Ділові наради, що проходили під вмілим проводом доктора Шебунчука, не могли вичерпати повністю наміченої програми ізза браку часу так, що вибрана „Номінаційна Комісія" могла подати склад наміченого нового Центрального Комітету Станиславівщини" щойно під час бенкету.

Між учасниками З'їзду були: пралат о. д-р В. Кушнір, през. СКВУ, канцлер о. Дмитро Шевчук з Вінніпеґу, проф. д-р інж. Вертипорох з дружиною, д-р Степан Шлапак, ветеран У. Г. А., та численні визначні особи.

Зі звітів Центрального Комітету видно велику працю, намагання довести до видання „Пропам'ятної Книги про Станиславівщину".

Атмосфера З'їзду — була справді невимушено мила, майже родинна. Програма вдоволила всіх.

Про привіти, промову о. прал. д-ра В. Кушніра та д-ра Олесницького скажу, що вони наснажили нас свіжими силами та охотою довершити успішно започатковане діло.

Богослужба в неділю, дня 22-го вересня в каплиці Оселі з привітом для учасників З'їзду від о. пар. Гузара та глибоко продумана проповідь о. Мельничука полишили в серцях вірних найкращий спомин. Панахида по померлих станиславівцях, що її відспівав імпровізований хор під орудою заслуженого станиславівця Льоня Крушельницького заставила учасників полинути думкою на могили Рідних, Друзів, Знайомих і Товаришів зброї. Після спільної знимки, люди почали з нехіттю прощатися та виїздити з цього чудового клаптика американської України.

Ділові наради мали певні недоліки, зумовлені браком часу. Найголовнішим недоліком, на мою думку, слід вважати брак точнішої інформації, що її повинен був дати хтось з Центрального Комітету про стан надісланих праць, призначених на поміщення в „Альманаху", з узглядненням поділу на поодинокі повіти, що їх мала б опрацювати Редакційна Комісія. Загал земляків Станиславівщини не знає, котрі повіти надіслали настільки вартісного та цікавого матеріялу, що по упорядкуванні та зредаґуванні його найновіща історія містечок та сіл буде принаймні в 50% віддзеркалювати побут і боротьбу останніх десятиріч до 1-ої і 2-ої світових воєн.

Обов'язком всіх поза Україною проживаючих земляків Станиславівщини є причинитися своїм вкладом до насвітлення життя - побуту свого села, містечка чи міста у формі написаного спомину. Таку працю значно влекшує „Запитник", що його Центральний Комітет розіслав у кількості кількох соток примірників на знані йому адреси земляків. Досі одержала Редакція всього дві чи три статті, як відгук на ці запитники.

Коли пишу про ці справи, що про них пригадує нам всім кожне число „Голосу Станиславівщини", то роблю це тому, щоб цею статтею у щоденній пресі спонукати ще багатьох „отяжілих" таки надолужити занедбане, а також тому, що з власного досвіду знаю, що опрацювати запитник, справа нелегка, але при добрій волі її кожен повинен виконати.

На З'їзді Земляків Станиславівщини було сказано, що матеріяли до „Альманаха" належить надсилати Редакційній Комісії до кінця 1968 року. Згадано про те, що до 21-го вересня 1968 надійшло 150 праць. Важливим є питання, чи в надісланих матеріялах є приблизно пропорційно заступлені всі повіти обкроєної Станиславівщини. З інформацій осіб з Центрального Комітету виходить, що найкраще опрацьований товмацький повіт, чого піднявся св. п. д-р Клодницький та пробив уже велику частину роботи, але смерть не дозволила Йому працю докінчити. Брат покійного о. д-р прот. Клодницький продовжує цю працю. На другому місці щодо надісланих матеріялів є Надвірщина. Я сумніваюся, чи вже досить матеріялів про неї. Короткі дані про товариства та організації, що працювали в поодиноких місцевостях. Не знати, чи інші повіти Калуш, Богородчани та Рогатин також надіслали, чи надішлють відповідну кількість матеріялу, щоб „Альманах" не був однобічний.

2-ий З'їзд Земляків Станиславівщини може почванитися поважним матеріяльним успіхом, бо поза впливами з реєстрації учасників зібрано на видання „Альманаха" коло дол. 3,000, а деклярацій вплинуло на значно більшу суму. Із попередньо зібраною сумою, фонд видавничий розпоряджає сумою дол. 6,500.

Довголітній голова Центрального Комітету, пише, що „перед нами вже останній етап, який маємо пройти, щоб завершити заплановане три роки тому діло. Маймо на увазі, що на нас дивиться світ"!

Слід нам брати приклад з інших міст, що вже видали свої „Альманахи", а також із колишніх прафесорів та учнів Української Академічної Гімназії у Львові, що мали свій З'їзд з нагоди 100-річчя заснування гімназії. Скільки цінних, прецікавих статтей, споминів появилося у зв'язку з цією річницею та з'їздом на сторінках нашої преси! А чиж рідна місцевість, де людина народилася, прожила десятки років, працювала на суспільно-громадській ниві, боролася з окупантом, йдучи в перших лавах таких же самих борців, менше в'яже нас з собою, чим восьмилітнє перебування у середній школі? Чи серед загалу земляків Станиславівщини немає такого сантименту й любови, що наказували б їм залишити свій спомин про свою найближчу, найвужчу Батьківщину, про свій найближчий, найрідніший клаптик Великої Рідної України?

З ЖИТТЯ ОСЕРЕДКУ СУМА В ПАРМІ, ОГАЙО

Один із більших осередків Спілки Української Молоді на цьому континенті — це Осередок ім. Тараса Шевченка у Пармі, Огайо, заснований у 1961-му — Шевченківському Році. Напротязі свого існування веде він жваву й багатогранну працю над вихованням української молоді. Завдяки відданій праці основоположників цісї молодечої організації на терені Парми, пп. Романа Стахура й Теодозія Тарчанина, як рівно-ж і завдяки наполегливості й дбайливості теперішньої управи під проводом її голови, п. Василя Кліщука та референта юнацтва, п. Івана Сліпця, цей осередок помітно зростає, притягаючи в свої ряди щораз більше число української дітвори й молоді.

Іспити юнацтва СУМА відбулись тут 8-го й 9-го липня 1968-го року в присутності референтів Головної Управи СУМА, п. Софії Бурої та п. Ананія Никончука. Проходили вони в трьох групах молодшого та одній старшого юнацтва й складалися з письмової та усної частин. Після кінцевих вислідів, виготовлених Іспитовою Комісією, юнацтво, яке зложило ці іспити з успіхом, було відзначене відповідними ступнями й відзнаками під час Святочного Апелю на Оселі СУМА „Хортиця" 6-го серпня, ц. р.

8-го серпня 1968 року Осередок делеґував 15-членну групу представників на Зустріч сумівської молоді з Архиєреєм Української Католицької Церкви, Кир Йосипом Сліпим, що відбувалась на Оселі СУМА в Елленвілі. Моменти цієї Зустрічі залишаться у пам'яті учасників на довгі роки. Членство Осередку ім. Тараса Шевченка взяло теж участь у першій Зустрічі з Верховним Архиєпископом, після його прибуття на цей континент, 16-го червня 1968. У серпні група вишкільників Осередку взяла участь у тритижневому вишколі виховників та впорядників, що відбувся на Оселі СУМА в Елленвілі.

Місяць вересень був під знаком повороту юнацтва до праці в юнацьких роях та самодіяльних гуртках, після тижнів вакаційного дозвілля. Почались проби хору старших юначок під проводом п. Зені Крук, та створено теж хор молодшого юнацтва, що його веде друж. Оля Джуман.

„Хвилина Сумівця" — це радіопрограма Осередку СУМА ім. Тараса Шевченка. Появляється вона раз у місяць при Українській Радіогодині Визвольного Фронту. Користуючись услугами цієї одної з найбільших, українських радіоавдицій на цьому континенті, що її керівником є кол. старшина УПА — п. Степан Зорій, осередок має змогу привчати юнацтво до радіодикції, що є важливим виховним моментом. В рямках „Хвилини Сумівця" працює дванадцятьчленний гурток рецитаторів, що його веде п. Софія Бура.

У другу річницю смерти сл. п. проф. Володимира Радзикевича Осередок вшанував пам'ять цього видатного українського науковця й письменника — почесного члена СУМА — окремою святочною радіопередачею 21-го вересня 1968. Реферат на тему „Життя і творчий шлях проф. Володимира Радзикевича" виголосила дружинниця Оля Джуман. Уривок із поеми „Вчителеві" Миколи Матієва - Мельника рецитувала ст. юн. Дарійка Бура, а ст. юн. Маруся Кліщук говорила про проф. Радзикевича, як автора творів української дитячої літератури. На закінчення радіопередачі мол. юнаки Роман Клос та Роман Зорій виконали уривки із „Пригод Юрчика Кучерявого". Ця святочна передача знайшла відгук серед слухачів, які дзвонили на радіостанцію, щоб висловити юним виконавцям признання за їхні успішні спроби в ділянці радіомовлення.

Посвячення прапору Відділу Ю СУМА „Білогорща" у Пармі відбулось тут у неділю, 28-го вересня 1968 року, при масовій участі громадянства й молоді. Заступлені були майже всі українські організації й установи. Приємно вражали численні делеґації з прапорами від Пласту й Комбатантських Організацій. Після Акту Посвячення, що його довершили всеч. оо. Андрій Улицький та Іван Бекидж, відбулася дефіляда, під звуки маршових пісень у виконанні оркестри „Трембіта" Осередку СУМА ім. гетьмана Богдана Хмельницького з Клівленду. В другій частині святкувань відбувся спільний обід, дбайливо приготований панями із Кружка Матерей Юнацтва СУМА, до якого засіло понад 650 гостей. Цією частиною святкувань проводив перший голова Осередку СУМА в Пармі — п. Роман Стахур, представивши присутнім голову й членів Головної Управи СУМА усіх дотеперішніх голов та референтів Юнацтва, Хресних Кумів, а згодом представників 35-ти організацій. Головну доповідь виголосив голова ГУ СУМА — мґр. Евген Гановський, у якій заторкнув проблеми виховання української молоді на чужині. Глибоке змістом святочне слово виголосив від Пласту пл. сен. Микола Кавка. Нав'язуючи до назви Відділу „Білогорща", згадав він про леґендарну постать Головного Командира УПА — ген. Тараса Чупринку та вказав на подивугідну поставу сина генерала — юнака Юрка Шухевича. Коротку, ядерну промову виголосив кол. командант крутянського бою полк. Аверкій Гончаренко. Від українських комбатантів вітав присутніх сотн. І. Магогон. Після обіду відбулась мистецька частина, що її вела друж. Оля Джуман, сповняючи одночасно теж і ролю акомпаніяторки. Програму започаткував здисциплінований хор старших юначок під дириґуванням п. Зені Крук, бездоганно виконуючи чотири пісні. Вміжчасі пл. юн. Рома Фаріон продеклямувала вірш Б. Лепкого „Не хиляйте вниз прапора!" У продовженні програми відбулась збірна деклямація роя мол. юначок та сольоспів друж. Марусі Головацької з Лорейну, Огайо, яка здобула загальне признання Атракцією вечора було фортепіянове сольо мол. юн. Михася Гевка, який здивував усіх талановитою грою. Дуже симпатично зарепрезентував себе новостворений хор молодшого юнацтва під проводом друж. Олі Джуман, який відспівав чотири дитячі пісні. Слідувала деклямація ст. юн. Ірини Сліпець та акордеонове сольо ст. юн. Павла Гупаловського. Програму закінчив надійний ансамбль „Ластівка" з Янґставну, Огайо. З приводу посвячення прапору Відділу Юнацтва СУМА „Білогорща" появиться незабаром друком окрема публікація про працю СУМА в Пармі в роках 1960-68. У книгу, яка готується до друку, ввійде ряд статтей та світлин з життя цього осередку.

(Т-ий)

НОВА КНИЖКА ПОЛІТИЧНОЇ ФАНТАСТИКИ „НАРОДИ-БРАТИ"

Політичне Видавництво, „Політвидав УССР", видало книжку М. Головка під наг. „Народи-брати". Про зміст цього нового московсько-шовіністичного опусу з зачервоненим тлом свідчить „Радянська Україна" з 8 грудня: „Ідею дружби і братерства трудящі Росії і України пронесли, як клятву в своїх серцях дорогами століть і лишались завжди вірними їй і в праці, і в битвах з ворогами. Збратані ленінською дружбою, російський, український, усі народи нашої соціялістичної Вітчизни в єдиній сім'ї будують комунізм", і т. д. За книжкою виходить, що Україна „дружила" з Росією навіть в XI сторіччі, коли ще не було не лише імперського утвору Росії, а навіть і Московського князівства.

З ТЕАТРАЛЬНОЇ ЗАЛІ

„ТАНОК СМЕРТИ" СТРІНДБЕРҐА В НЮ ЙОРКУ

Чи вибір драми А. Стріндберґа „Танок смерти" для вшанування 80-ліття з дня народин українського славетного режисера Леся Курбаса, що згинув на московським засланні, був доцільним, можна сумніватися. Проте найважніша річ це те, що вистава нещодавно створеного в Торонті „Театрального Ансамблю ім. Л. Курбаса" з познаками професійности мала добрий успіх в публіки. Знаючи мистецький смак нюйоркської громади можна було бути цим навіть дещо здивованим. Та відповідь знайдемо в тому, що люди стужилися за своїм театром. Це потверджувала б і фреквенція, що була численніша, як можна було очікувати. При цьому успіхові, що його ансамбль мав, було і кінцеве „але". Подобалося, та хотілося б таки побачити щось українське!

Короткі дані в програмі про групу й автора драми доцільні, та недоставало ще бодай такої ж скупої інформації про саму п'єсу, і то тим більше, коли вона вперше йде на українській сцені.

Найбільш оспорений за життя у своїй батьківщині світової слави шведський письменник-драматург Авґуст Стріндберг маловідомий у ЗСА (остання річ у Ню Йорку була: „Панна Юля"), до вершка слави дійшов був у Німеччині, за часів директури М. Райнгарда в Берлінському театрі. Як і нашого Стефаника, Стріндберґа дуже важко перекладати. Ідея реалістичної драми, найбільш жорстокої своїми подружніми зударами в „Танку смерти" (1900), так і нагадує нам, з іншого боку, „Бояриню" Лесі Українки. В обох драмах подружжя скрайньо недібране, проте ж вони нерозлучно підуть до кінця життя, бо чоловік і жінка зрослись, — за словами нашої поетеси, — як заржавіла „шабля з піхвою", і ніяка сила вже не розлучить їх. Отже мораль драми: зацілілння подружжя.

Сама акція драми опирається на трьох особах: чоловік, жінка й їхній приятель. Коли ж темна постать чоловіка виринає яскраво і демонічно в п'єсі, то портрет жінки не зовсім переконливий. Алісія, спочатку, це буцім-то жертва сатрапа-чоловіка, та пізніше виходить, що вона ще єхидніша і гірша характером від того ж свого чоловіка Курта. Це можливо тільки пояснити шопенгаверівським, неґативним ставленням Стріндберґа до жінок. Бо навіть далеко пізніше, по п'єсі, в глядача залишається враження непереконливости в злючості і жорстокості жінки.

З трійки акторів на перше місце вибилась Ніна Теліжин. Підхожа поставою, виглядом, нагадувала справжню шведку. Заграла переконливо з темпераментом. Її найслабший момент — це защвидкий перехід з плачу до сміху, чи навпаки, психологічно сумнівний навіть у найбільш істеричної жінки. В третій сцені вона на деякий час утратила була контролю над дикцією, і не можна було, тут і там, зрозуміти її.

Ю. Поченюк (він і перекладач драми) мав дуже прикрий початок вистави. Одне речення було викрикнуте, друге ще більше, третє притишене, і знову, як перше. Було заключення, що він боявся, щоб його голос дійшов до публіки. На щастя, по якімсь часі він „знайшов себе" і вже все пішло гладко. Навіть чим далі, тим краще робив він враження.

Ю. Бельський, як давній приятель обоїх, поправний. Може не затемпераментний та на шведа це вистане. В загальному робив симпатичне враження.

Режисуру Сл. Теліжина можна назвати задовільною. Сценічні ефекти, хоч незначні, удались. Виступали ще Х. Томків і А. Сорока. Адміністрував виставою по-фаховому справно Михайло Івасівка.

Теодор Терен-Юськів

Ділимося сумною вісткою з Членами Товариства Українських Правників і Українським Громадянством, що 11-го грудня 1968 року в Торонто, Канада відійшов у Вічність на 84-му році життя

сл. п. Д-р ЯРОСЛАВ ШИПАЙЛО

кол. адвокат і довголітній делеґат Т-ва Українських Правників на Канаду.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 14-го грудня 1968 р.

Опечаленій Родині Покійного, складаємо вислови глибокого співчуття.

УПРАВА ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашого Найдорожчого і Незабутнього МУЖА і БАТЬКА

бл. п. ОСТАПА ФІРЧУКА

буде відправлена

ПАНАХИДА

в суботу, 21-го грудня 1968 року
о год. 7:30 веч. в церкві
ЧЕСНОГО ХРЕСТА в АСТОРІЇ, Н. Й.

ДРУЖИНА І ДОНЬКИ

Українська Православна Парафія св. Апостола Андрія у Вашинґтоні, Д. К. замість квітів на свіжу могилу відомого українського мистця-маляра бл. п. МИКОЛИ І. ШРАМЧЕНКА складає 25,00 долярів на Церкву-Пам'ятник в Бавнд Бруку, Н. Дж. Вічна Йому Пам'ять!

УПРАВА

Замість квітів на могилу св. п. проф. ГНАТА МАРТИНЦЯ датoк ($25.00) на Собор св. Софії в Римі складають

Ольга і Володимир ДАРМОХВАЛИ

Торонто, Канада

З'ЇЗД ЗАКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(ПС). — 9-і 10-го листопада в Торонті відбувся Другий З'їзд Закарпатських Українців, що проходив у дусі відзначування 50-ої річниці Української Народної Республіки та її Збройних Сил, 50-ліття Листопадового Зриву у Львові, 30-річчя Карпато - Української Держави та її збройної сили Карпатської Січі, як також відзначення 75-ліття трудолюбивого життя і понад 50-ліття багатосторонньої діяльности Голови Сойму Карпатської України проф. Августина Штефана.

Діловою сесію З'їзду в приміщенню Українського Національного Об'єднання в суботу, 9-го листопада, керувала президія у складі мгра. Миколи Яшка з Чикаґо, як голови, д-ра Василя Вереша з Ню Йорку та пані Вікторії Воробець - Карпатської, як містоголов, і Василя Тимка та інж. Василя Бори з Торонта, як секретарів. До почесної Президії З'їзду входили: Юліян Ревай, б. прем'єр Карпато - Української Республіки; д-р Степан Росоха, б. член Головної Команди „Карпатської Січі" й заступник голови Сойму, та проф. Леонід Бачинський, кол. основоположник і організатор „Пласту" на Закарпатті.

З доповідями на діловій сесії виступали: Юліян Ревай про „Життєвий шлях проф. А. Штефана", д-р Степан Росоха н. т. „Закарпатці при праці від останнього З'їзду з-перед 10-ти років", проф. д-р Петро Стерчо п. н. „Соборницький дух будівництва Карпато - Української Держави" та д-р Василь Вереш п. н. „Наші цілі й завдання на майбутнє". В суботу З'їзд діяла Резолюційна Комісія, до якої вибрано проф. д-ра Петра Стерча, на голову, та о. проф. д-ра Юлія Кубіні, о. проф. д-ра Олександра Барана, проф. д-ра Михайла Папа та д-р Марію Балтарович — на членів. З'їзд вибрав також Організаційну Комісію, яка має діяти поміж З'їздами, в складі: д-р Степан Росоха, голова; проф. д-р Петро Стерчо, проф. д-р Михайло Пап, д-р Василь Вереш, Марія Логуш, д-р Марія Балтарович, Іван Воробець-Карпатський, Петро Баєр, Іван Мигович, Іван Микитин мгр. Микола Яшко, інж. Василь Бора та Василь Тимко — члени.

І в доповідях і в дискусії наголошувано потребу запізнаватися з процесами, що проходять в Україні, а зокрема на просторах Срібної Землі. Протестовано проти русифікації Закарпаття та безпощадного словакізування Пряшівщини, а зокрема наголошувано потребу нав'язати співпрацю із підкарпатськими русинами в Америці В цій справі прийнято відповідні резолюції.

В центрі ювілейних святкувань був Ювілейний Бенкет, 9-го листопада в готелі Принс Джорджь, в якому взяло участь понад 300 закарпатців і представників організацій та установ. Бенкет розпочато традиційним на Закарпатті співом „Царю Небесний" та благословенням „ястія і питія" Високопреосвященним Кир Ізидором, єпископом торонтонським. Голова Підготовчого Комітету, д-р Степан Росоха, вітав б. прем'єра Карпатської України, Юліяна Ревая, якого учасники оваційно привітали.

Господарем бенкету був проф. д-р Петро Стерчо, який підніс тост в честь Королеви Канади і відсутнього через слабий стан здоров'я Соленізанта — проф. Августина Штефана, якому відспівано „Многая літ". Слово про А. Штефана виголосила бувша його студентка з Української Торговельної Академії в Мукачеві пані Марія Ігнатишин - Логуш, а рівною головну промову виголосив Юліян Ревай. Кир Ізидор особисто вітав учасників З'їзду, а Впрп. оо. Кубіні та Баран відчитали привіти від Верховного Архиєпископа й Кардинала Кир Йосифа та від Митрополитів і Єпископів Української Католицької та Православної Церков. Д-р П. Стерчо відчитав дуже теплого листа до учасників З'їзду від проф. А. Штефана, як також від інж. Леоніда Романюка, б. секретаря Сойму Карпатської України. Численні привіти від багатьох організацій та установ відчитав проф. д-р Михайло Пап.

Зворушливим моментом бенкету було удекорування карпатських січовиків Хрестом Карпатської Січі. На прохання господаря, ген. Олександер Кузьмінський удекорував б. прем'єра Карпатської України, Юліяна Ревая, б. члена Головної Команди й Основоположника „Карпатської Січі" — д-ра Степана Росоху, та другого учасника основоучих зборів Української Народної Оборони в Ужгороді — д-ра Василя Вереша. Відтак д-р Степан Росоха удекорував п'ять десятків б. карпатських січовиків, що прибули на З'їзд..

В неділю, 10-го листопада, учасники З'їзду взяли участь у Ювілейній Соборній Службі Божій, що її служив у асисті інших священиків о. д-р Юлій Кубіні в церкві св. Миколая. Парох о. Іван Сиротинський виголосив слово до карпатських українців, а о. Ю. Кубіні відповіду до хвилини проповідь. В Богослуженні взяли участь б. прем'єр Юліян Ревай та всі учасники З'їзду.

В пополудневих годинах у неділю торонтонський Курінь Братства Карпатських Січовиків, що його очолює Петро Баєр, гостив учасників З'їзду обідом в Українському Народному Домі, на якому ролю господаря виконував проф. д-р Михайло Пап. Найбільш зворушливим моментом було відчитання документу п. Михайла Додяка, гуцула-самоука, який подарував свій дім вартости 35,000 долярів на встановлення Фундації „Карпатської Січі". Зворушені учасники нагородили щедрого фундатора многолітієм, а прем'єр Юліян Ревай удекорував його Хрестом „Карпатської Січі".

Другу сесію З'їзду присвячено подіям на Рідних Землях, а зокрема на Пряшівщині, розглядові діяльности в майбутньому, а зокрема координації дії поодиноких осередків і прийняттям резолюцій, що їх зреферував проф. д-р Петро Стерчо. З'їзд закінчив прощальним словом, о. д-р Юлій Кубіні та о. д-р Олександер Баран молитвою і всі учасники відспіванням українського національного гімну.

Напередодні З'їзду, в п'ятницю, 8-го листопада Наукове Товариство ім. Шевченка на чолі з проф. д-ром Євгеном Вертипорохом влаштувало авторський вечір для проф. д-р Петра Стерча, якого книжка „Карпато-Українська Держава" тільки-що появилася в НТШ при фінансовій допомозі Братства Карпатських Січовиків. Учасники З'їзду прийняли книжку з захопленням, як сказав проф. д-р Михайло Пап, її поява — це найкраще тривале відзначення тридцятої річниці Карпато-Української Республіки.

ВІДІЙШЛА ГРОМАДЯНКА

(ПАМ'ЯТІ Д-Р СОФІЇ ПАНКЕВИЧ-СМІШКО)

Майже рік тому українська громада у Філядельфії провела на вічний спочинок визначну свою громадянку. Прощали д-р Софію Смішко лікарі - товариші, громадські діячі, приятелі і знайомі. Справжній глибокий жаль викликав її неочікуваний відхід.

З її особою українська громада втратила небуденну людину. Вона проявила себе не тільки як фаховець, що любила і знала своє діло. Але була також вироблено одиницею з виразним відчуттям громадських справ. Мала велике зрозуміння і замилування для мистецтва, що його в різний спосіб піддержувала.

Д-р Софія Смішко народилась у Львові. Її батьком був Юліян Панкевич, один із небагатьох наших мистців краківської школи. І мати Климентина з роду Волянських завідувала книгарнею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові і була відома з активної праці в Союзі Українок. У цій сім'ї, де перехрещувались мистецькі і громадські інтереси, виростала молода Софія разом із братом Іваном та сестрою Ірииою. Закінчивши гімназію СС Василіянок у Львові, вона записалась на медичний факультет тайного українського університету. „Зонка", як її кликали тоді, стала відразу пильною студенткою. Студії вимагали не тільки пильности, але й певної відваги, бо слухачам, як і професорам завжди грозила небезпека арешту. Не маючи змоги продовжувати студії, Софія Панкевич перенеслася до Праги, де тоді студіювало багато української молоді. Там свобідніше могла студіювати.

По закінченні студій Софія Панкевич повернулась до Львова. Вона була єдиною розрадою своєї матері, бо її брат поклав молоду голову у визвольних змаганнях, а сестра виїхала в Україну і слід за нею загинув.

Перед нею відкрилась можливість фахової праці та найперш треба було нострифікувати заграничний диплом. Удалось їй це в Кракові осягнути. Вкінці розпочала обов'язкову безплатну практику в очному відділі Львівського шпиталю. А рівночасно поставила себе до диспозиції Укр. Нар. Лічниці, щоб послужити своїм знанням українській громаді.

Нелегко було пробиватись українському лікареві в тодішніх умовинах. Але фахові здібності Софії Панкевич, її обов'язковість і прикмети її характеру промостили їй дорогу. По закінченні практики її залишили в шпиталі, де згодом вона здобула місце асистента директора очного відділу. В Укр. Нар. Лічниці вона теж незмінно працювала в цій галузі.

Проминули роки. Вони принесли дві важливі події в особливому житті. У 1940 р. померла її мати, найближча й найрідніша їй істота. Це була велика особиста втрата. Та Господь Бог винагородив її це. У 1943 р. вона одружилась із приятелем із молодих літ — д-ром Левом Смішком. І коли в 1944 р. настала велика мандрівка, то д-р Софія подалась на захід із вірним товаришем життя.

Закінчення війни застало подружжя Смішків в англ. зоні Німеччини, звідкіля вони подались у 1949 р. за океан і осіли у Філядельфії. Подружжя не змогло відразу працювати у своєму фаху. Д-р Софія зразу працювала, як медсестра очного шпиталю, а д-р Лев Смішко незабаром станув до фахової праці у шпиталі. Та скоро і д-р Софія почала змагати до нострифікації свого диплому. Недуга перешкодила їй. Коли згодом виявилось потрібною операція, то треба було в першу чергу рятувати здоров'я. І так проминуло кілька літ у поборюванні недуги. Але коли цей час не дав їй фахового успіху, то за те багато людської вдячности. Бо в тому часі ще не було лікарів - українців у Філядельфії, і подружжя Смішків дуже чинно допомагало всім у різних потребах. У затишному мешканні їх при шпиталі сходились часто знайомі, а нераз і зовсім чужі, щоб порадитись та почути слова підбадьорення. Д-р Софія розуміла людське горе і мала все слово потіхи для людини в нещасті.

Вона живо цікавилась громадськими справами. Належала до великих подвижників акції для побудови українського католицького патріярхату і не жаліла часу і грошей, щоб підтримати цю ідею. У будові Укр. Кат. Університету у Римі подружжя Смішків вложило поважні пожертви.

Коли у Філядельфії заснувалась Українська Мистецька Студія, то вона знайшла в ній повне зрозуміння. Будучи дочкою мистця, д-р Софія цінила цей почин і старалась його піддержати. Щедрою рукою піддержувала виставки Відділу ОМУА, закуповуючи цінні твори для своєї збірки. В організуванні виставки мистців Борачка і Крука брала активну участь.

Зрозуміло, що з такими зацікавленнями д-р Софія Смішко поширила круг своїх прихильників та здобула собі повагу в громаді. З її думкою числився український загал. Через слабке здоров'я вона не могла брати участи у товариствах та багато перебувати поза хатою. Але справа, яку вона підтримувала, мала певність успіху, бо вона вміла здобути для неї признання.

Українське жіноцтво цінило її, як визначну свою представницю. Вона належала до першого покоління лікарок у Зах. Україні, які високо ставили фахове знання та мали цінні людські і громадські прикмети. Вона не була членкою жіночих організацій, проте в останню дорогу провели її членки Союзу Українок Америки.

Л. Б.

ГОЛОС ЧИТАЧА

Про сходини УСГ в Ню Йорку

В справі статті, яка появилася в „Свободі" 16-го листопада 1968 р.: Дуже гарно були описані сходини Української Студентської Громади в Ню Йорку, які відбулися 1-го листопада ц. р. Всі точки були згадані, але одна, яка — намою думку — важна, була пропущена.

Дуже гарно було зі сторони Громади попросити одну подругу, щоб вона оповіла про зустріч іншої студентської організації, ТУСМ, а ще до того з цілком іншої околиці, з Дітройту. Це показує, що ню-йоркська Студентська Громада цікавиться всіма студентами, а також показує заінтересовання студентством не тільки на терені Ню Йорку, але й цілої Америки.

Я думаю, що референтка преси вчинила кривду ідеї Громади, поминувши згадку про ТУСМ. Думаю, що в майбутньому референти присвятять більше уваги до Громадських бажань, а не особистих.

Г. Климук
член КУ-ТУСМ і
Студентської Громади Н. Й.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 21-го ГРУДНЯ 1968 р.

Плейнфілд, Н. Дж. Річні збори Т-ва ім. І. Франка — 372 Відд. о год. 6:30 веч., 210 Ігол Гол. На порядку: Вибір нової Управи на 1969 р. та інші важні справи. Проситься вирівняти залеглі вкладки. По зборах — перекуска.— С. Дубей, предс., І. Головка, кас., Н. Ярема, фін. секр., С. Лонишин, рек. секр.

АСТОРІЯ, Н. Й. Річні загальні збори Б-ва св. о. Миколая — 5 Відд. о год. 6-ій веч. в залі церковного дому, 37-09, 31 Авеню. На зборі прибуде представник Гол. Уряду УНС і будуть порушені важні справи, тому Ваша присутність є обов'язкова. — А. Малан, гол., М. Хоманчук, секр.

ВУНСАКЕТ, Р.Ай. Річні збори Т-ва І. Франка — 241-ий Відд. о год. 2-ій по пол. в залі під ч. 74 Геррис Аве. На порядку: вибір нової Управи на 1969 рік та інші важні справи. Проситься чл. прибути. — Ст. Бардачевський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Укр. Допом. Товариства Дністер — 361 Відд. о год. 7:30 веч. у власній домівці при 119 Ave. „A". На порядку: організаційні та фінансові звіти, підготовка до Загальних Зборів Т-ва та біжучі справи. Проситься чл. прибути та вирівняти залеглі вкладки. — В. Вишиваний, предс., В. Яськів, секр.

НЕДІЛЯ, 22-го ГРУДНЯ 1968 р.

ПАССЕЙК, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Т. Шевченка — 42-ий Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі при 237 Hope Ave. Проситься прибути, вирівняти залеглості та відібрати дивідендові чеки. — В. Марущак, рек. секр.

РОМ, Н. Й. Річні збори Б-ва св. Михайла — 121 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 208 Canal St. На порядку: звіти Управи і Контр. Комісії та вибір Управи на 1969 рік. Проситься чл. прибути на збори. Збори відбудуться при будькій кількости членів. — В. Гугаль, предс., В. уЧйко, кас., О. Годз, секр.

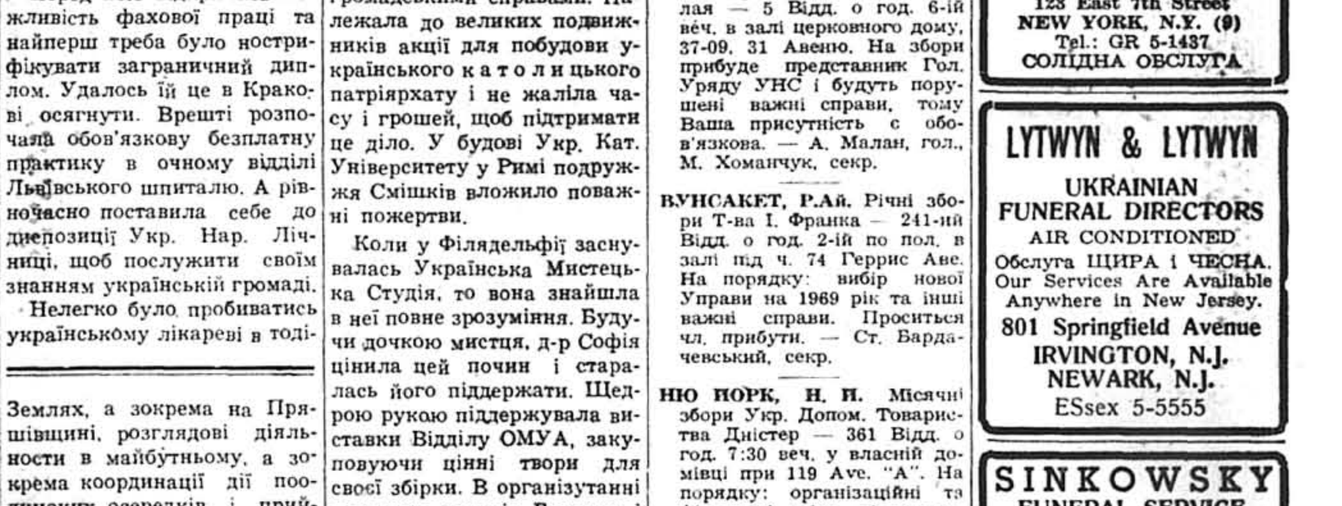
ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ПОВІДОМЛЕННЯ Адміністрації „Свободи"

З УВАГИ НА ЗАКІНЧЕННЯ БІЖУЧОГО РОКУ, АДМІНІСТРАЦІЯ ПРОСИТЬ ВСІ ТОВАРИСТВА ЧИ ПООДИНОКІ ОСОБИ, ЩО ДОВЖУТЬ ЗА ОГОЛОШЕННЯ, ВИРІВНЯТИ ЇХ КОНЕЧНО НАЙДАЛІ ДО

15-го грудня 1968-го року.

ТАРЗАН, Ч. 6109. Йд уть ще раз під воду!

Вертаючись через підземний водний прохід до великої кварцової печери, яку він відкрив, Іто здивував Тарзана знайденими ним твердими як сталь і гострими як бритва мідяними інструментами. Тарзан сказав, що є доказ на далеко більше доісторичне знання про сталь від того, яке мають сучасні науковці . . . які все ще думають, що не можна гартувати чисту мідь.

— Ми занурімось разом, Іто, до входу до цієї печери, що ти її відкрив. Але не заходь до замалої нори для мене!

— Ну, starting! — Ну, занурімо!